

ACC. N:R. 5935

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Östra härad. Adress: Åstad.
Socken: Torhamn, Hästholmen. Berättat av: Johan Hårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Hästholmen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hästholmen.

Man bygger vrakeka. 1-6.

Negativ I: 8: 8

ACC. N:R. **5935**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Östra härad. Adress: Yst ad.
Socken: Torhamn, Hästholmen. Berättat av: Johan Mårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Hästholmen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Man bygger vrakeka.

Mårtenssons fader började bygga vrakekor, när han var 25 år gammal och höll på därmed till sin död vid 56 års ålder. På hans tid använde man ej sågade bräder utan kluvna. Ekstocken klövs först mitt itu. Därefter klöv man lämpliga bitarefter linjer, som tänktes dragna från den runda stockens periferi. - Alltså radien-. Dessa bord blevo således tjockast, och inne vid stockens mitt blev ett tunt parti, som måste huggas bort med yxa. Detta var ett drygt och svårt arbete och skedde även det efter ögonmått.

Det måste vara lämplig ek till ett sådant hårt arbete. Järnek dög ej, utan man ville hava s.k. fräsigt ek.

Den ena sidan på den fläkta biten högg man slät. Därefter hyvlade man den å denna sida samt brände den andra.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. **5935**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Östra härad. Adress: Ystad.
Socken: Torhamn, Håstholmen. Berättat av: Johan Mårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Håstholmen.

2.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så kom emellertid sågverken, och man kunde få sågade bräder.
Virket fick man från fastlandet, emn även från Tjurkö och Sturkö.
Dock måste man även nu noga se efter, hur träet var växt. Mår-
tensson betonade ofta, att man måste ha medfödda anlag, för att
bli båtbyggare. Man valde ut borden eftersom de passade. Endast
kölbordet -det bord som ligger närmast kölen- var rakt. De andra
svängdes efter sin naturliga lämplighet.

Yttersidan av bordet hyvlades jämn och slät.
Innersidan var det ej så noga med, ty den skulle brännas.

ACC. N:R. **5935**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Östra härad. Adress: Ystad.
Socken: Torhamn, Hästholmen. Berättat av: Johan Mårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Hästholmen.

3.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

När man brände borden begagnade man sig av en ställning så de kunde böjas. Först gjorde man upp eld mellan några stenar och värmden där ungefär halva bordet. Medan det ännu var varmt satte man det i spänni en träställning. Två stycken c:a en halv meter höga pålar slogos ned i marken på c:a 3 fots avstånd från varandra. DE förbundos med en tvärslå, och under denna bräda lavade man på marken upp en sådan ställning, som behövdes för att bordet skulle få det önskade utseendet. Ibland måste man svänga bordet ett halvt varv. För att lättare få grepp om bordet " tuktade man " det med en kloft. Man klöv en seg träända, och satte denna fast vid enstake. Så fick man bärttre kraft, när man skulle vrida till bordet..

Så fick bordet stå c:a en halv timme .
tills det svalnat. Därefter värmden man den andra delen och senna

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5935

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Östra härad. Adress: Ystad.
Socken: Torhamn, Hästholmen. Berättat av: Johan Mårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Hästholmen.

4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fick genomgå samma procedur.

Under sommaren tog det c:a tre veckor för två man att bygga en eka. Bygglönen var 18 riksdaler, och så hade man födan under tiden.

Den vanliga storleken på båtarna var 27 till 29 fot. Bredden var tredjedelen av längden och båten var alltid bredast på mitten.

Först sträcktes då kölen och förstäv och akterstäv uppsattes med hjälp av en ställning och fästes vid kölen. I inkanten skulle kölen vara en och tre fjärdedels å två tum. Den var försedd med en fals, som kallas kölfjädern eller kölblåt. En sådan fals fanns ej vid för och akterstäv utan där jämnades borden av så att de passade.

Hela bordläggningen kallas "borlavet".

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5935

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Ostra härad. Adress: stad.
Socken: Torhamn, Hästholmen. Berättat av: Johan Mårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Hästholmen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hela skrovet byggdes först efter ögonmått, och när bordläggningen satte man spanten - "timret i"-. Smalast var bordet, som låg närmast kölen. Därefter tog man allt bredare bitar ju högre upp man kom. Sammanlagt hade man åtta till nio "borgångar". Det nedersta bordet kallades kölgången. På de andra borden fann enligt M. inget namn.

Borden klinkades och nitades ej.

Härtill användes särskilda båtspik, som voro smidda för hand. Längden varierade mellan 2 till 4 tum. De ogrövsta spiken använde man på fraktekorna. Vrakekorna hade vanligtvis tretums båtspik. Man borrhade ett hål i det yttersta bordet- "yttra lannet"- och lät spiken själv tränga igenom det inre bordet- "inra lannet"-. Det var ungefär 5 tum mellan spiken.

ACC. N:R. **5935**

Landskap: Blekinge. Upptecknat av: G. Edén.
Härad: Östra härad. Adress: Ystad.
Socken: Torhamn, Hästholmen. Berättat av: Johan Mårtensson.
Uppteckningsår: 1939. Född år 1854 i Hästholmen.

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Platsen där Johan Mårtensson
Byggt sina vrakekor.

Negativ I:8:8

Skriv endast på denna sida!